

Asia: VN/16546/2022

Itäisen Suomen elinvoimaa vahvistavien toimenpiteiden selvittäminen

Näkemykset itäisen Suomen elinvoimasta

1. Mitkä ovat merkittävimmät muutokset toimintaympäristössäsi sodan alkamisen jälkeen? (mikäli mahdollista perustele esim. tilastotiedoin ja tutkimusten valossa)

Etelä-Savon kauppakamari kiittää mahdollisuudesta lausua valtiosihteerityöryhmälle. Etelä-Savon kauppakamari yhtyy Etelä-Savon maakuntaliiton ja Keskuskauppakamarin sekä Etelä-Savon kuntien ja kaupunkien lausunnoissaan esittämiin näkökohtiin ja toimenpide-ehdotuksiin. Sen lisäksi mitä, edellä mainituissa lausunnoissa todetaan, Etelä-Savon kauppakamari tuo esiin seuraavia näkökohtia:

Itä-Suomen asema on Venäjän aloittaman hyökkäyssodan jälkeen merkittäväällä tavalla muuttunut johtuen maantieteellisestä sijainnista ja keskeisestä taloudellisesta kytköksestä Venäjän läntisiin osiin erityisesti Venäjän Karjalan ja Pietarin alueisiin. Yritysten tekemä kauppa sekä julkisen hallinnon yhteistyö ja erilaiset hankkeet ovat lakanneet lähestulkoon täysin.

Matkailu ja vapaa-ajan asuminen on Etelä-Savolle aluetaloudellisesti merkittävä toimiala. Kerrannaisvaikutuksineen, jotka kohdistuvat erityisesti kauppaan, palveluihin ja tapahtuma-alaan toimiala on alueella huomattava työllistäjä. Pandemian jälkeen venäläisten matkailusta odotettiin selkeää lisäarvoa alueen matkailulle.

Hallitusohjelmaan kirjatusta Parikkalan raja-aseman avaamisesta odotettiin niin ikään merkittäviä positiivisia aluetaloudellisia vaikutuksia. Raja-aseman avaamisesta laaditun aluetalousvaikutuksia arvioivan selvityksen perusteella hyöty olisi ollut jopa 30M€. Paranevat rajayhteydet olisivat vaikuttaneet myös alueen mahdollisuuksiin rekrytoida venäläistä työvoimaa lähinnä Karjalan tasavallan alueelta monille työvoimapulasta kärsiville aloille.

Saimaan kanavan käytön estyminen keskeisenä väylänä ulkomerille aiheuttaa merkittävän logistisen toimintaympäristön muutoksen. Arvioiden mukaan maanteille siirtyvän rahdin määrä on noin 50.000

rekkalastia. Tämä lisää logistiikkakustannuksia kallistuneen polttoaineen hinnan vaikuttaessa merkittävästi alueen yritysten kykyyn kilpailla kotimaisilla ja kansainvälisillä markkinoilla. Samalla kasvava maantiekuljetusten määrä aiheuttaa haasteita kuljetuskapasiteetin niukkuuden ja kuljettajapulan pahentuessa. Näiden voidaan ennakoida päätyvän viimekädessä yritysten logistiikkakustannuksiin. Kanavan käytön estymisen myötä myös alueen tieverkkoon kohdistuva liikennemäärä kasvaa raskaassa liikenteessä. Tämä luo haasteita tieverkon ollessa monilta osin kehnoissa kunnossa.

Yksittäisille yrityksille ongelmia aiheuttaa lisäksi maksuliikenteen estyminen tai hankaloituminen. Yritysten Venäjällä olevien pääomien kotiuttaminen voi osoittautua mahdottomaksi tai jo toimitettujen kauppojen maksujen estyminen tai tehtyjen kauppojen peruuntuminen aiheuttaa PK-yritysvaltaisella alueella yksittäisiä hankaliakin tapauksia. Erityisesti sellaisissa yrityksissä, joille Venäjän markkina on ollut keskeinen.

2. Mistä löytyvät itäisen Suomen uudet elinvoiman lähteet?

Elinvoiman kehittämisessä on tukeuduttava alueen olemassa olevien vahvuuksien tukemiseen ja Venäjän markkinoita korvaavien uusien markkinoiden löytymisen edistämiseen.

Saavutettavuudella on keskeinen rooli elinvoiman rakentamisessa niin elinkeinoelämän kuin vetovoimankin kannalta. Itä-Suomi on jäänyt ajallisessa saavutettavuudessa selvästi Länsi-Suomea jälkeen. Itäisen Suomen saavutettavuuden kehittämisellä on koko maan kansantaloudelle merkittävä vaikutus.

Alueella on myös merkittävää osaamis- ja investointipotentiaalia. Investointien, koulutuksen ja T&K toiminnan kehittäminen tukee talousalueiden myönteistä kehitystä. Rohkeilla kokeiluilla ja mahdollistavalla päätöksenteolla tuetaan yritysten kykyä ja halua investoida.

Alueen elinvoima syntyy paitsi myönteisestä yritysympäristöstä, mutta myös ihmisten halusta muuttaa ja työskennellä alueella. Itä-Suomen järvisedut tarjoavat järkevään hintaan asuinympäristöjä, jotka vastaavat suomalaisten asumisen ideaalia.

3. Esittele kolme vaikuttavinta ratkaisua perusteluineen itäisen Suomen elinvoiman lisäämiseksi

1. Osaavan työvoiman saatavuudenedistäminen

Osaavan työvoiman saatavuus on keskeinen pullonkaula yritysten investointihalukkuudelle ja kyvylle kasvaa. Osaavan työvoiman saatavuutta voidaan tukea monenlaisin toimenpitein. Erityisesti tärkeää on lisätä alueen houkuttelevuutta kulkuyhteyksiä kehittämällä. Kiristynyt kuntatalous on monessa

kunnassa nostanut verotusta ja karsinut palveluita. Tämä luo kierrettä, joka ei kannusta alueella pysymiseen tai alueelle muuttamiseen. Myös alueen yritysten tarpeista lähtevän koulutuksen tukeminen kehittää työvoiman saatavuutta. Turhaa kehitystä jarruttavaa sääntelyä tulisi pyrkiä purkamaan. Tästä esimerkkinä voi mainita ammatillisen koulutuksen englanninkielisen tutkinnonanto-oikeuden hankaluudet tai kiinteistöverotuksen aktivoitumisen koko alueelle yksittäistä tonttia myytäessä maanomistajan kaavoitetusta kokonaisuudesta. Työvoiman saatavuus lähtee viime kädessä ihmisten halusta asua ja työskennellä alueella.

2. Toimiva liikenneverkko ja yhteydet

Liikenneyhteyksillä, mukaan lukien tietoliikenneverkot, on keskeinen merkitys alueen elinvoimalle. Pandemian aikana etätyö lisääntyi merkittävästi ja moni kunta on saanut tämän seurauksena muuttovoittoa. Toimivat tietoliikenneyhteydet ovat tässä avain asemassa.

Kulku- ja logistiikkayhteydet ovat myös keskeisessä roolissa. Tällä hetkellä Itä-Suomen saavutettavuus on Länsi-Suomea heikompaa. Investoinnit valtateihin sekä nopeisiin raideyhteyksiin tuovat alueelle kilpailukykyä tai ainakin vähentää takamatkaa muuhun Suomeen verrattuna. Etelä-Savon osalta keskeisiä väyliä on VT5 ja VT14 sekä Savon rata. Myös nopean Itä-radan merkitys on keskeinen. Näiden väylien kehityshankkeiden edistämällä on merkittävä aluetaloudsvaikutus. Kattavammin liikenneyhteyksien kehittämistarpeita tuodaan esiin Etelä-Savon maakuntaliiton lausunnossa.

3. Panostukset alueen vahvuuksista syntyvälle T&K toiminnalle

Etelä-Savossa ei ole omaa yliopistoa, mikä omalta osaltaan hidastaa alueen korkean osaamisen kehittymistä. Tilannetta kompensoi Kaakkois-Suomen ammattikorkeakoulun vahva rooli. Korkeakoulukentän kasvun tukeminen alueella toisi uutta osaamista ja kehittäisi nykyistä toimintaympäristöä. Mekaanisen metsäteollisuuden ja vesiosaamisen tutkimuksen ja korkeakoulutuksen sekä matkailun osaamisen kasvattaminen ovat tulevaisuuteen tähtääviä strategisia painopisteitä.

Leinonen Teppo
Etelä-Savon kauppakamari

